

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI

Əlyazması hüququnda

İNGİLİS DİLİNDƏ ETNONİMLƏRİN ETNOLİNQVİSTİK XARAKTERİSTİKASI

İxtisas: 5708.01 – German dilləri

Elm sahəsi: Filologiya

İddiaçı: **Aidə Akif qızı Mirzəyeva**

Fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi
almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın

AVTOREFERATI

Bakı – 2022

Dissertasiya işi Qərbi Kəspı Unıversitetının İngılıs dili və ədəbiyyatı kafedrasında yerinə yetirilmişdir.

Elmi rəhbər: filologiya elmləri doktoru, professor
Çingiz Məmməd oğlu Qaraşarlı

Rəsmi opponətlər: filologiya elmləri doktoru, dosənt
Rəna Teymur qızı Səfərəliyeva

filologiya elmləri doktoru
Pərviz Yasınəli oğlu Ağayev

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Gülyaz Rza qızı Zeynəli

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Azərbaycan Dillər Unıversiteti nəzdində fəaliyyət göstərən ED 2.12 Dissertasiya şurası.

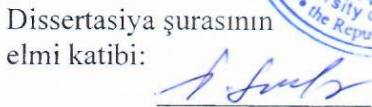
Dissertasiya şurasının sədri:

filologiya elmləri doktoru,
akadənrik

Kamal Mehdi oğlu Abdullayev

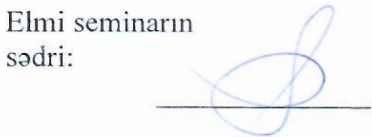
Dissertasiya şurasının elmi katibi:

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosənt

İradə Nadir qızı Sərdarova

Elmi seminarın sədri:

filologiya elmləri doktoru,
professor

Fəxrəddin Yadigar oğlu Veysəlli

İŞİN ÜMUMİ SƏCİYYƏSİ

Mövzunun aktuallığı və işlənmə dərəcəsi. Son zamanlar onomastika sahəsində aparılmış müasir araşdırmalar bir çox dilçilərin böyük marağına səbəb olmuşdur. Lakin bununla belə, dilçilikdə tədqiq edilmiş elmi əsərlərin əksəriyyəti antroponimlərə və toponimlərə həsr olunmuş, etnonimlər isə tədqiqat dairəsindən ya kənar qalmış, ya da digər onomastik vahidlərin tərkib hissəsi kimi tədqiqata cəlb edilmişdir.

Mövzunun aktuallığı etnonimin dilçilikdə tam hüquqlu yerini müəyyənləşdirmək və bu vahidlərin hərtərəfli öyrənilməsindədir. Bəzi dilçilərin etnonimləri ümumi isimlər kimi təsnif etməsinə baxmayaraq, onların xüsusi adlara aidiyyəti məsələsi də irəli sürülür və bu müzakirə olunan aktual problemlərdəndir. Sözügedən sahədə tədqiqatçılar tərəfindən təklif olunan etnonimlərin təsnifatı bu dil vahidlərinin bütün imkanlarının yalnız bir qismini əhatə edir.

Etnolinqvistikanın ən mühüm vəzifəsi tarixi, semantik və sosial-lingvistik parametrləri nəzərə almaqla təsviri meyarların seçilməsidir. Etnonimlərin etimologiyası xalqın inkişaf tarixinin mühüm dövrlərini və hadisələrini işıqlandırmaya kömək edən tükənməz material verir. İngilis etnonimlərinin semantik mənası təhlil edilməli və düzgün qiymətləndirilməli olan müxtəlif dəyişikliklərə məruz qalır. Etnonimlərin sosial funksiyası öyrənilməyi tələb edir, çünki onlar millətlərarası və şəxsiyyətlərarası ünsiyyət vasitəsidir.

Etnonimlər geniş konnotativ məna daşıyır. Metaforizasiya və frazeologiya sahəsində etnonimlərin böyük potensialı var. Əksər etnonimlərin ikinci dərəcəli mənası onlarda gizlənən konnotativ mənanın məhsuludur. Etnonimlərin semantik və konnotativ mənalara əsaslanmasının zəif öyrənilməsi bu xüsusiyyətləri nəzərə alaraq təsnifatlar təklif etməklə sözügedən problemin ortaya çıxarılaraq araşdırılmasını zəruri edir.

İngilis dilçiliyində dil və xalq arasındakı əlaqə C.Erbiq, A.Erdman, M.Danesi, Q.Lanqelfelt, L.Lipka, M.Pirs, R.Redfield, C.Robins, C. Porter, P.Tradcil, S.Hatington, C.Anderhill, E.Taylor, D.Vott, L.Lamas, A.Düranti və digər antropoloqların tədqiqatlarında

araşdırılmışdır. Rus dilçiliyində etnonimlər və digər onomastik vahidlər V.Nikonov, E.Benvenist, N.Tolstoy, R.Aqeyeva, A.Beletski, E.Apanasenko, V.Şapoşnikov, D.Şen, T.Sirotkina V.Suprun kimi alimlərin elmi işlərində öyrənilmişdir. Azərbaycan dilçiliyində A.Qurbanov, Q.Məşədiyev, Z.Bünyatov, S.Mollazadə, B.Xəlilov, B.Budaqov, R.Yüzbaşev, A.Mikayılov və digər dilçi alimlərin əsərləri onomastik vahidlərə həsr edilmişdir. Yuxarıda adları qeyd olunan dilçi alimlər onomastik vahidləri fərqli rakurslardan tədqiq edərək onomastikaya və ümumiyyətlə dilçilik elminə böyük töhfələr vermişlər.

Bununla belə, onomastikanın ən az inkişaf etmiş sahəsi etnonimiyaya dair elmi materialın sistemləşdirilməsi, ingilis dilində etnonimlərin etnolinqvistik xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi, həm etimologiyasının, həm də mövcud vəziyyətinin nəzərə alınması, ingilis dilində etnonimlərdən istifadə səviyyəsi, tərkibində etnonim olan frazeoloji vahidlərin tədqiqi, etnonimlərin metafora əsasında təsnifatı və etnonimlərlə bağlı bir çox digər məsələlər öyrənilmə tələb edir və müasir dilçilikdə aktualdır.

Tədqiqatın obyektı və predmeti. Tədqiqatın obyektini ingilis dilinin etnonimləri təşkil edir.

Tədqiqatın predmeti ingilis dilində etnonimlərin etno-lingvistik xüsusiyyətlərinin təhlilinin nəticələrinin ümumiləşdirilməsi və sistemləşdirilməsidir.

Tədqiqatın məqsəd və vəzifələri. Tədqiqatın əsas məqsədi ingilis dilinin etnonimlərinin tematik və konnotativ xüsusiyyətlərinin nəzəriyyə və praktikaya əsaslanaraq dilin etnolinqvistik aspektində hərtərəfli təsviridir.

Bu məqsədə çatmaq üçün aşağıdakı vəzifələr irəli sürülmüşdür:

- etnonimlərin dilçilikdə yerini müəyyən etmək;
- etnik vahidlərin fənlərarası xüsusiyyətlərini aşkarlamaq;
- ingilis etnonimlərinin yaranmasının tarixi izahını vermək;
- konnotativ xüsusiyyətlərə uyğun olaraq etnonimləri təsnif etmək;
- etnonimlərdə əks olunan milli stereotipləri nəzərdən keçirmək;

– tematik xüsusiyyətlərə uyğun olaraq etnonimləri təsnif etmək;

– etnonimlərin leksik-semantik təhlilini aparmaq.

Tədqiqat metodları. Dissertasiya işində təsviri, müqayisəli, tarixi, psixo-lingvistik, induktiv və diskurs-təhlili metodlarından istifadə edilmişdir.

Müdafiəyə çıxarılan əsas müddəalar:

1. Etnonimlər dilin leksik tərkibinin xüsusi bir təbəqəsini təşkil edir və etnonimiyanın öyrənilmə predmetidir. Onlar antroponimlərdən, toponimlərdən və digər onomastik vahidlərdən fərqləndirilməlidir.

2. Etnonim ümumi və xüsusi isim xüsusiyyətlərinə malikdir. Ümumi isimlə oxşarlıq bir etnik qrupun nümayəndələrini vahid cəmiyyətdə birləşdirən ümumiləşdirilmiş məna daşıyır. Buna baxmayaraq, etnonimlər xüsusi adlara daha yaxındır, çünki müəyyən birliyi digərlərindən fərqləndirmək üçün onları müvafiq bir adla adlandırmaq lazımdır.

3. Dildə şifahi və yazılı formada sabitlənmiş millətlərin, xalqların və tayfaların həm rəsmi adları, həm də ləqəbləri etnonimlərə aid edilir.

4. Etnonimin konnotativ mənası etnonimdə gizlənmiş əlavə mənadır. Onun formalaşması qeyri-lingvistik xarakter daşıyır və müəyyən bir tarixi, siyasi, dini və ya psixoloji kontekstlə əlaqələndirilir.

5. Etnonim etnomədəni məlumatları ifadə etmək vasitəsidir, dil ilə milli mentalitet arasındakı bir əlaqədir. Stereotiplər əsasında yaradılan etnonimlər ingilis dilindəki etnonimlərin böyük bir hissəsini təşkil edir.

6. Etnonimlərdə xalqların yaranmasını təhlil etmək üçün zəngin materiallar var. Onlar dilin və xalqın tarixini öyrənmək üçün əvəzolunmaz mənbələrdir. Bir çox tarixi hadisələr etnonimlərdə öz əksini tapmışdır. Etnonimlər həmçinin etnik əlaqələr, köçürülmə, cəmiyyətdəki müxtəlif proseslər haqqında da məlumat verirlər.

Tədqiqatın elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, dilçilikdə ilk dəfə ingilis dilinin etnonimlərinin çoxşaxəli tədqiqi aparılmış, semantik və konnotativ məna, tarixi inkişaf nəzərə alınmaqla yeni təsnifat təklif

edilmiş, etnonimlər mərhələli şəkildə araşdırılmış, əsas ingilisdilli ölkələrin etnonimlərinin tematik xüsusiyyətləri ayrı-ayrılıqda təhlil olunmuş, ingilis etnonimlərinin metafora və frazeoloji vahidlər əsasında konnotativ xüsusiyyətləri müəyyən edilmişdir.

Tədqiqatın nəzəri və praktiki əhəmiyyəti. Tədqiqatın nəzəri əhəmiyyəti etnolinqvistika sahəsində, o cümlədən etnonimlərin semantik və konnotativ xüsusiyyətləri ilə bağlı biliklərin zənginləşdirilməsindən və dərinləşdirilməsindən ibarətdir, bu da sözügedən tədqiqatın ingilis dilinin etnonimiyası, onomologiya və ümumiyyətlə, dilçiliyə töhfə verə biləcəyini göstərir. Qazanılan təcrübə digər dillərdəki etnonimlərin öyrənilməsində də tətbiq oluna bilər.

Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti bu materialdan etnolinqvistika, leksikologiya, regionşünaslıq, koqnitiv semantika, etnopsixolinqvistika üzrə mühazirələrdə, həmçinin elmi məqalələr və tədris vəsaitlərinin hazırlanmasında istifadə imkanları ilə müəyyən edilir.

Aprobasiyası və tətbiqi. Elmi işin aprobasiyası onun Qərbi Kaspi Universitetinin İngilis dili və ədəbiyyatı kafedrasında müzakirəsində həyata keçirilmişdir.

Dissertasiyanın mövzusu ilə bağlı iddiaçının elmi işinin nəticələri tezis və məqalələr şəklində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən tanınan 6 elmi jurnalda nəşr olunmuşdur ki, onlardan biri Moskvada olmaqla, Rusiya Beynəlxalq İndeksinə daxil olan jurnalda, ikincisi isə Vyanada Copernicus beynəlxalq indeksinə daxil olan jurnalda, həmçinin 2-si respublika, 3-ü isə Türkiyə, Kanada və Ukraynada keçirilmiş beynəlxalq konfransların materiallarında işıq üzü görmüşdür.

Dissertasiya işinin yerinə yetirildiyi təşkilatın adı. Dissertasiya Qərbi Kaspi Universitetinin İngilis dili və ədəbiyyatı kafedrasında yerinə yetirilmişdir.

Dissertasiyanın struktur bölmələrinin ayrılıqda həcmi qeyd olunmaqla dissertasiyanın işarə ilə ümumi həcmi. Dissertasiya işi giriş, 3 fəsil, nəticə və istifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısından ibarətdir. Dissertasiyanın Giriş hissəsi 8 səhifə, 10361 işarə, I fəsil 50 səhifə, 81752 işarə, II fəsil 55 səhifə, 85121 işarə, III fəsil 60 səhifə,

95351 işarə, nəticə hissəsi 2 səhifə, 2834 işarədir. Dissertasiya işinin ümumi həcmi istifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı istisna olmaqla 275419 işarədir.

İŞİN ƏSAS MƏZMUNU

Dissertasiyanın “**Giriş**” hissəsində mövzunun aktuallığı əsaslandırılır, tədqiqatın obyektı və predmeti, məqsəd və vəzifələri, metod və üsulları müəyyənləşdirilir, müdafiəyə çıxarılan əsas müddəalar qeyd olunur, işin elmi yeniliyi, nəzəri və praktiki əhəmiyyəti şərh olunur, işin aprobeasiyası, dissertasiyanın quruluşu və həcmi haqqında məlumat verilir.

“**Etnonimlərin etnolinqvistik tədqiqinin nəzəri aspektləri**” adlanan **I fəsil**də etnonimlər nəzəri baxımdan araşdırılır. Bu fəslin üç yarımfəslilə dilçilik sahəsi olaraq etnolinqvistikaya, dilin etnolinqvistik aspektində etnonimlərin öyrənilməsinə və ingilis dilində etnonimlərin inkişafı tarixinə həsr olunmuşdur.

Birinci yarımfəsil “*Etnolinqvistika dilçiliyin sahəsi kimi*” adlanır. Qeyd olunur ki, etnolinqvistika sahəsi yarım əsrdən çox tədqiq edilməsinə baxmayaraq, bu sahədə araşdırmalar hələ də səngiməmişdir. Bu yarımfəsilə sözügedən elmin aktual problemləri ilə bağlı mövcud fikirlərin tənqidi şərhə verilir.

Dilçilik fənni olaraq etnolinqvistika 20-ci əsrin birinci yarısında ABŞ-da, əsası amerikalı antropoloq Franz Boas və tələbəsi Edvard Sepir tərəfindən qoyulmuş “Antropoloji dilçilik” adı altında inkişaf etməyə başladı. E.Sepirin davamçısı olan B.Uorf, öz növbəsində, bu sahəni daha da inkişaf etdirdi. Hər üç dilçi, dil və mədəniyyət arasındakı dünya mənzərəsində fərqlər tapmağı etnolinqvistikanın əsas vəzifəsi hesab edirdi. B.Uorfun fikrincə, “dünya mənzərəsi” yalnız danışanın ətrafdakı reallığı qəbul etməsi deyil, dilin ona tətbiq etdiyi qrammatik, leksik, tarixi, mədəni əlaqələrin bütöv kompleksidir¹.

Bununla belə, etnolinqvistikanın kökləri, dini qurumlara əsaslanaraq, müxtəlif icmaları tədqiq edən, görkəmli dilçi-filosof

---

¹ Сепир, Э. Язык. / Э.Сепир. – М.: Государственное социально-экономическое издательство, – 1934. – 243 с.

Vilhelm fon Humboldt tərəfindən yaradılmışdı. O, hesab edirdi ki, fərqli dillər fərqli baxışlara malikdir və eyni şeyin fərqli təyinatları deyil².

Xarici dilçilikdə etnolinqvistikaya “Antropoloji dilçilik” deyilir. Antropologiya daha geniş bir elm sahəsini əhatə edir və insanı onun təzahürünün və inkişafının bütün sahələrində araşdırır. Antropologiyanın iki bölməsi var – Fiziki Antropologiya və Mədəni Antropologiya. Fiziki Antropologiya insanın mənşəyini, təkamülünü, insanlığın irqi fərqlərini öyrənərək onu bioloji olaraq aşkarlayır. Mədəni Antropologiyanın mövzusu xalqların və ümumiyyətlə insanlığın mədəniyyətinin öyrənilməsidir³.

Adların əlaqələndirilməsinin çətinliyi onunla bağlıdır ki, bu elmi işdə qəbul etdiyimiz “linqvistik antropologiya” və ya “etnolinqvistika” termini elm sahəsinin anlayışının, daha dəqiq desək, onun diqqətinin, metodlarının və nəzəri oriyentasiyasının genişlənməsi ilə əlaqədardır. A.Durantinin qeyd etdiyi kimi, linqvistik antropologiya Şimali Amerika və digər qitələrdə yaşayan aborigenlərin dillərinin qrammatikalarının sənədləşdirilməsinə olan maraqdan insanların həyatı boyu sosial kontekstlər vasitəsilə danışıq nitqinin istifadəsinə keçdi⁴.

Etnolinqvistik araşdırmanın məqsədi etnomədəni informasiyanın daşıyıcısı kimi dil və milli mentalitet arasındakı əlaqə yaradan dil və onun dünyanın etnik mənzərəsindəki roludur. İlk dəfə “dünya mənzərəsi” anlayışını Robert Redfield irəli sürmüşdü. Sözügedən termində tədqiqatçı, bir xalqın başqa bir xalq haqqında təsəvvürünü, eləcə də özünü, hərəkətlərini və dünyadakı fəaliyyətini, görmə qabiliyyətini birləşdirirdi⁵.

---

² Гумбольдт, В. О различии строения человеческих языков и его влиянии на духовное развитие человечества (1830-1835). // Избранные труды по языкознанию, – М., – 1984. – 705 с.

³ Перехвальская, Е.В. Этнолингвистика: учебник для академического бакалавриата / Е.В.Перехвальская. – М.: Юрайт, – 2018. – 351 с.

⁴ Duranti A. History OF Linguistic Anthropology// Teaching Anthropology Society//Anthropology in Community Colleges Notes, – Cambridge: Cambridge University Press, – December 2008. – p.1- 4.

⁵ Redfield, R. The Little Community: Viewpoints for the Study of a Human Whole. / R.Redfield. – Uppsala and Stockholm: Almqvist and Wiksells, – 1955. – 182 p.

Etnolinqvistika üçün əsas mənbə xalq mədəniyyətinin mənşəyinə nüfuz edərək, etnonimlərin mənşəyini ətraflı öyrənməyə imkan verən, xalq leksikasının yüzlərlə söz və ifadəsini özündə birləşdirən etimoloji və dialekt lüğətləridir. Bu lüğətlərin əsas üstünlüyü ondan ibarətdir ki, onlara ədəbi dildə rast gəlinməyən və yerli mühitdə işlənən spesifik sözlər daxil edilir. Onların illüstrativ materialı xalq nitqinin söhbətlərindən götürülüb və cəmiyyətdə gedən müasir proseslərin, nitq situasiyalarının, insanların öz dilinə, qonşularına, onların dilinə və başqa xalqlara münasibətinin təhlili üçün əvəzsiz mənbədir⁶.

Müasir kanadalı alim Marcel Danesi “A basic course in Anthropological Linguistics” adlı elmi əsərində antropoloji dilçiliyin məqsədinin dilləri birbaşa ana dil daşıyıcısından məlumat toplayaraq öyrənməyin olduğunu vurğulayır. Onun etnoqrafiya və ya iştirakçının müşahidəsi adlandırdığı bu yanaşmanın əsas ideyası bir dilçinin təbii sosial kontekstdə istifadə olunan dili müşahidə edərək dilin bütövlükdə mədəniyyətlə əlaqəsini daha yaxşı anlaya bilməsidir⁷.

Antropologiyanın elmi tədqiqi kontekstini ilk dəfə müəyyən edən 19-cu əsrin ingilis antropoloqu E.Taylor Mədəni Atropologiyanın banisi hesab olunur. Alim cəmiyyətin və dinin inkişafının funksional əsaslarını universal kimi qeyd edir. Taylor iddia edirdi ki, bütün cəmiyyətlər üç əsas inkişaf mərhələsindən keçiblər: vəhşilikdən barbarlığa və sivilizasiyaya qədər. Alim həm də sosial antropologiya elminin banisidir və onun elmi işi XIX əsrdə antropologiya sahəsinin yaranmasına kömək etmişdir. O hesab edirdi ki, insanın tarixi və tarixdən əvvəlki tədqiqatları Britaniya cəmiyyətinin islahatları üçün əsas kimi istifadə edilə bilər⁸.

---

⁶ Крючков, В.П. Основы этно- и социолнгвистики: курс лекций для магистрантов профиля «Логопедия» направления «Специальное (дефектологическое) образование/ Саратовский национальный исследовательский институт имени Н.Г.Чернышевского,- 2011. – стр.10 – 11

⁷ Danesi, M. A Basic Course in Anthropological Linguistics./ M. Danesi. – Toronto: Canadian Scholars’ Press Inc., – 2004, – 235 p.

⁸ Edward Burnett Tylor. Wikipedia contributors: Wikipedia, The Free Encyclopedia. 22 Jan. 2022. [Electronic Resource]. URL: <https://>

D.Vatt, K.Llamas, D.E.Conson hesab edirdilər ki, istənilən ünsiyyət zamanı nətiqlər həmsöhbətlərinin sosial xüsusiyyətlərinə reaksiya verir və nəticədə onların linqvistik davranışlarını düzəldə bilirlər. Dil xüsusiyyətlərinin qarşılıqlı əlaqəsi və faktiki istifadəsinin şəxsiyyətinə cavab olaraq hərəkət etməklə yanaşı, nətiqlər həmsöhbətlərinə sosial qrupların üzvləri kimi baxır və həmin sosial qruplarla əlaqəli qəbul edilən dil praktikalarına cavab verə bilirlər. Dil formalarına bağlı sosial-indeks mənalari qəbul olunan istifadə üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir, danışanların bir çox qarşılıqlı əlaqələrindəki linqvistik variasiyani araşdırmaqla xalqların məskunlaşma proseslərinə və dil formalarına aid sosial əhəmiyyətə aydınlıq gətirə bilər⁹.

C.V. Anderhill sözlərin semantik mənasının vacibliyinə diqqət çəkir və dilin güya “dərini” səviyyəsi olan qrammatik forma və quruluşuna diqqət yetirən, nitqin məzmunu və mənasını geridə qoya biləcəyinə inanan müqayisəli dilçilərin fikirləri ilə razılaşmır. Müəllif bu münasibəti dil sevgisini ifadə edən filologiyanın mahiyyətini absurd anlaşılmazlığı kimi qəbul edir və vurğulayır ki, əgər biz mənanı geridə qoyuruqsa, deməli insanları geridə qoyuruq, insanlar haqqında dil bizim haqqımızda dildir¹⁰.

Rusiyada etnolinqvistika məktəbinin banisi, etnolinqvistikani dilçiliyin bir istiqaməti hesab edən, dilin mənəvi mədəniyyət, mentalitet və xalq sənəti ilə uyğunluqlarını və əlaqələrini nəzərə alan N.I.Tolstoy idi. Alimin etnolinqvistikaya dair iki yanaşması mövcud idi – geniş və dar. Geniş mənada etnolinqvistika dilləri, tarixi dialektologiya, xalq mədəniyyəti, folklor, ayinlər, inanclar kimi bir çox ictimai fenomenlə qarşılıqlı əlaqədə öyrənir, dar mənada isə

---

https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Special:CiteThisPage&page=Edward_Burnett_Taylor&id

⁹ Watt, D., Llamas, K., Johnson D.E. Levels of Linguistic Accommodation across a National Border// Journal of English Linguistics. – California, USA: 2010, – P.270-289

¹⁰ Underhill James W. Ethnolinguistics and Cultural Concepts: Truth, Love, Hate and War. – UK: Cambridge University Press, – 2015. – 264 p.

etnolinqvistika dili etnik mənsubiyyət, mədəniyyət, mentalitet və stereotiplərlə əlaqəli olaraq nəzərdən keçirir¹¹.

Azərbaycan onomastikasında da etnonimlərlə bağlı bəzi tədqiqat işləri aparılmışdır. Burada, Azərbaycanda onomologiyanın banisi hesab olunan A.Qurbanovun adı xüsusilə vurğulanmalıdır. “Onomastika” termini adı altında alim dildə olan bütün xüsusi adları birləşdirdi. Onun sözlərinə görə, onomastika geniş mənada – qitələrin, ölkələrin və digər böyük ərazilərin adlarını əhatə edərək (makroonomastika) – Avropanın onomastikası, Amerikanın onomastikası, dar mənada isə kiçik bölgələrlə əlaqəli – Şəki onomastikasını əhatə edərək istifadə oluna bilər. Daha da dar mənada isə müəyyən bir müəllifin onomastikası – Mehdi Hüseynin əsərlərinin onomastikası kimi istifadə oluna bilər¹².

“Etnonimlər dilin etnolinqvistik aspektində” adlanan I fəslin ikinci yarım fəslində etnonimlərin dilçilikdə digər onomastik vahidlərdən fərqləndirilməsinin və onomalogiyada yerini müəyyənləşdirməsinin vacibliyi vurğulanır. Qeyd olunur ki, etnonimlərlə bağlı bir çox problemlər mövcuddur. Bu problemlərdən biri də “etnonim” anlayışının düzgün ifadə olunmamasıdır. V.A.Nikonov etnonimləri *“bir qəbilənin, tayfanın və millətin adı”* olaraq müəyyənləşdirir¹³. Beletskinin nöqteyi-nəzərinə, etnonimlər, öz növbəsində, antroponimlərə istinad olunan bir növ koinonimlərdir¹⁴.

İkinci problem isə etnonimin xüsusi bir ad və ya ümumi bir isim olmasıdır. İngilis dilinin etnonimləri bir tərəfdən böyük hərflə yazılır, digər tərəfdən ümumi isim üçün xarakterik olan ümumiləşdirmə xüsusiyyətinə malikdir, deməli xüsusi adlardan fərqli

---

¹¹ Толстой, Н.И. Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. / Н.И.Толстой. – М.: Издательство «Индрик», – 1995. – 512 с.

¹² Qurbanov, A.M. Azərbaycan onomalogiyasının əsasları: [2 cildə] / A.M.Qurbanov. – Bakı: Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, – c.1. – 2019. – 280 s.

¹³ Никонов, В.А. Этнонимия // Этнонимы: сбор. статей. – М.: Наука, – 1970. – 69 с.

¹⁴ Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания: (ономастика) / А.А.Белецкий. – Киев: Изд-во Киев. ун-та, – 1972. – 209 с.

olaraq, individuallaşmanı nəzərdə tutmurlar. Ancaq biz bu mövqeyi dəstəkləyirik ki, etnonimlər xalq adları olduğu üçün xüsusi adlardır. Məsələn, ölkənin adı, İngiltərə xüsusi bir addırsa, niyə eyni ərazidə yaşayan xalqların – ingilislərin adı xüsusi bir ad sayılmasın? Fikrimizcə, etnonimlər xüsusi adlardır, çünki xalqların adları ölkələrin adlarına bərabər olduğundan onlar da öz növbəsində xüsusi adlar hesab olunur. Nəticədə, bəzi dillərdə xalqların adlarının kiçik hərf ilə yazılmasına baxmayaraq etnonimlər və digər onomastik vahidlər xüsusi adlar hesab olunur.

Digər tərəfdən, daha yaxından nəzər saldıqda, etnonimlərin digər onomastik vahidlərdən fərqli olduğunu aşkar etmək mümkündür. Belə ki, antroponimlər, toponimlər və yerlərin, insanların və ya hadisələrin ad növləri dar mənaya malikdir, amma etnonimlərin əhatə dairəsi daha genişdir. Bu faktı eyni zamanda D.A.Şen də qeyd etmişdi. O, hesab edirdi ki, ayrı-ayrılıqda götürülmüş hər bir etnonim ümumiləşdirmədir, çünki etnonimlər bir insanın bu və ya digər etnik qrupa aid edilməsi üçün lazım olan xüsusiyyətləri haqqında məlumatları ehtiva edir¹⁵. T.A.Sirotkinin fikrincə, etnonimlər xüsusi və ümumi adlar arasında keçiddir¹⁶.

İngilis etnonimlərinin tədqiqi zamanı müxtəlif meyarlar üzrə təsnifat aparmaq olar. Sözügedən sahə ilə məşğul olan dilçilər və tədqiqatçılar etnonimləri qruplaşdırmaq üçün müxtəlif üsullardan istifadə etmişlər. Bu tədqiqat işində ingilis etnonimlərinin təsnifatının əsas meyarı semantik və konnotativ aspektlərdir. Təqdim olunan tədqiqat işində etnonimlər aşağıdakı kateqoriyalar üzrə təsnif edilirlər:

1. Tarixi etnonimlər – tarixi hadisələrlə əlaqəli olub dildə yaranmışdır (Red Coat, Limey, Pohm);

---

¹⁵ Шен, Д.А. Этноним в лексико-семантическом пространстве английского языка: /автореф. дисс. кандидата филологических наук / – Н.Новгород, 2009. – 22 с.

¹⁶ Сироткина, Т.А. Этнонимы как объекты этнолингвистики (на материале этнонимии Пермского края) // Этнолингвистика. Ономастика. Этимология материалы международной научной конференции, 8-12 сентября 2009 г. – Екатеринбург: Изд-во Уральского университета, – 2009. – с. 245-247.

2. Coğrafi etnonimlər – birbaşa coğrafi mövqe, yaşayış yeri, ölkə və ya hər hansı bir yaşayış növü ilə əlaqəlidir (the Europeans, the British);

3. Stereotipik etnonimlər – müəyyən bir xalq haqqında mövcud olan stereotipik fikirlərlə əlaqələndirilir (spaghetti-eater);

4. Metaforik etnonimlər – müxtəlif ifadə formları ilə təmsil olunan konnotativ mənaya malikdir (Banjo lips);

5. Frazeoloji etnonimlər – etnonim komponenti olan sabit ifadələrlə əlaqəlidir (It's all Greek to me).

I fəslin "**İngilis dilində etnonimlərin inkişaf tarixi**" adlanan üçüncü yarım fəslində ingilis dilində etnonimlərin yaranması üçün vacib şərt olan tarixi hadisələrdən və onların ilkin mənalarından bəhs edilir. Düşünürük ki, etnonimləri öyrənərkən, onların tək-cə indiki vəziyyətini deyil, həm də tarixi inkişafını izləmək lazımdır. Etnonimlər formalaşarkən müxtəlif dəyişikliklərə məruz qala bilirlər. Etnonimlərin etimologiyasının aşkarlanması etnonimikanın vəzifələrindən biridir. Çünki inkişaf yolu ilə tədricən geri dönərək sözün ilkin formasını müəyyən etmək mümkündür.

Böyük Britaniyanın tarixi həm öz xalqının, həm də digər xalqların taleyini dəyişdirən hadisələrlə zəngindir. İngilis dilinin etnonimlərində əks olunan Böyük Britaniyanın əsas tarixi dövrləri bunlardır:

1. "Xalqların böyük köçürülməsi" dövrü (IV-VII əsrlər)
2. Orta əsrlər İngiltərəsi (VII-XV əsrlər)
3. Normandiyanın fəthi (XI əsr)
4. Parlamentin yaradılması (XIII əsr)
5. Uot Teylerin üsyanı (XIV əsr)
6. Qırmızı və Ağ gül müharibəsi (XV əsr)
7. I Yelizavetanın hakimiyyəti dövrü (XVI)
8. Stüartlar sülaləsi (XVII əsr)
9. Kromvel himayədarlığı (XVII əsr)
10. Böyük Britaniya krallığının yaradılması (XVIII əsr)
11. İmperiyanın müstəmləkəçilik hesabına genişləndirilməsi (XIX əsr)
12. Dünya müharibələri (XX əsr)

Tarixi mərhələləri aydınlaşdırmaqla, dissertasiya işində tarixi şərtlərə əsaslanan ingilis etnonimlərinin yaranma səbəbləri müəyyən edilir.

Dissertasiyanın **“İngilis etnonimlərinin konnotativ xarakteristikası”** adlanan **II fəsl** üç yarımfəsildən ibarətdir. Burada etnonimlərin semantik təhlilində konnotasiyanın rolu, habelə onların metaforik etnonimlər və etnonimik komponentlərə malik ingilis frazeologizmləri əsasında gələcək praktiki öyrənilməsi aparılır.

Tədqiqatın II fəslinin birinci yarımfəslə **“Etnonimlərin semantik təhlilində konnotasiyanın rolu”** adlanır. Bir tərəfdən etnonimlər tarixən formalaşmış stereotiplər səbəbindən özünün və ya başqa bir cəmiyyətin insanları tərəfindən qəbul edilən bir insanın obrazını işıqlandırırsa, digər tərəfdən həmin cəmiyyətin insanlarını ümumiləşdirir.

İlk dəfə konnotasiya anlayışından semiotikada danimarkalı dilçi L.Yelmslev tərəfindən 1943-cü ildə yazılmış "Dil nəzəriyyəsinə giriş" kitabında istifadə edilmişdir. Alimin fikrinə görə, mətnin yaradılmasında dil tədqiqatçı üçün idrak vasitəsi və əsas yoldur. Tədqiqatçının əsas xidməti leksik mənası dar hesab olunan konnotasiya və denotasiya konsepsiyasını məntiq xaricində müəyyənləşdirməkdir¹⁷.

İ.V.Arnoldun fikrinə əsasən, konnotativ mənə dörd komponentdən ibarətdir: 1) emosional, 2) qiymətləndirici, 3) ifadəli, 4) üslubi. Tədqiqatçı əlavə edir ki, bu komponentlərin birləşməsi və ya təsadüf edilməsi halda, sözlərin və ifadələrin konnotasiyasının tərfi mübahisəli bir məsələ ola bilər¹⁸.

Azərbaycan dilçisi A.M.Bəylərova öz tədqiqatında sözün mədəni konnotativ komponentini araşdırır və hər hansı bir nitq təqdimatının möhkəm bir xalq düşüncəsi ilə əks olunma əlaqəsini qeyd edərək əlavə edir ki, eyni söz eyni zamanda iki əks rəngdən-

---

¹⁷ Ельмслев, Л. Прологомены к теории языка. /Пер. с англ. / Сост. В.Д. Мазо. / Л.Ельмслев. – М.: Ком-Книга, – 2006. – 248 с.

¹⁸ Арнольд, И.В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. /4-е изд., испр. и доп. / И.В.Арнольд. – М.: Флинта: Наука, – 2002. – с384

müsbət və mənfi rənglərdən ibarət ola bilər¹⁹. Fikrimizcə, mədəni komponent dar bir çərçivəyə malikdir və yuxarıda göstərilən dörd komponentə bərabər deyildir. Bundan əlavə, əgər digər komponentlər də dar bir mənaya malikdirlərsə, onda mədəni komponent də ora daxil edilə bilər. Əks mənaların eyni vaxtda ifadə olunmasına gəldikdə, fərqli kontekstlərdə və ya fərqli məlumat alanlarda fərqli konnotasiyanın mümkün olduğunu qeyd etmək lazımdır.

Bu fəslin məqsədi etnonimlərin semantik təhlilində konnotasiyanın rolunu müəyyən etməkdir. Etonimin konnotativ mənası insanın düşüncəsində müəyyən bir millətin nümayəndələrinin obrazını, pis vərdişlərini, yaşayış yerlərini, digər xalqlarla münasibətlərini və onlarla əlaqəli tarixi hadisələri təcəssüm etdirir.

II fəslin *“Metaforik etnonimlər”* adlanan ikinci yarımfəslində ekspressiv etnonimlər müzakirə edilir, onların mənşəyi və istifadəsi müəyyənləşdirilir. Ən çox ekspressiv etnonimlər yerli əhalidən xeyli fərqlənən, onları qıcıqlandıran, onların qaydalarını və qanunlarını tanımayan, müavinətlərlə yaşayan və talanlarla məşğul olan köçkün və miqrantlarla bağlıdır. Ədavət ilk növbədə cəmiyyətdə yaranır, sonra sarı mətbuatda istifadə olunur, müasir dövərdə isə sosial şəbəkələrdə və digər internet resurslarında yayılır, daha sonra bədii ədəbiyyatda qeyd olunur və nəticə kimi dil üzərində qurulur, inkişaf edir və yeni forma alır.

Metafora koqnitiv dilçilikdə konseptualizasiyanın formalarından biridir. Koqnitiv prosesin nəticəsində etnoslararası və sosiomədəni amillərə əsaslanan yeni anlayışlar formalaşır. Metaforanın mənşəyi qədim filosofların qədim təlimlərindədir. Metaforanın ilk forması ritorikada yaranmış və ictimaiyyətə təsir vasitəsi kimi istifadə edilmişdir. Aristotel, metaforanı natiqlik və poetik sənət üsulu hesab edərək, dünya haqqında bilikləri ifadə və konseptualizasiya proseslərində iştirak etmək üçün məntiqi metafora mexanizminə işarə edirdi. Aristotel metaforanı qısaltılmış və ya gizli bir müqayisə kimi xarakterizə etmişdir²⁰.

---

¹⁹ Bəylərova, A.M. Leksikanın mədəni konnotativ komponenti // – Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, Bakı universitetinin xəbərləri, – 2019. №1, – s. 5-13.

²⁰ Аристотель. Сочинения: [в 4 т.] / Аристотель. – М.: Мысль, – т.2. – 1978. – 687 с.

Kollektiv şüurda təsbit olunmuş gündəlik məcazları təhlil edərək, C.Lakoff və M.Conson konseptual metaforaları üç qrupa bölürlər:

1. Bir hadisəni digərinə görə təqdim və təsvir edən struktur metaforalar;

2. Məkan münasibətləri baxımından “müsbət-yuxarı, mənfi-aşağı” konsepsiyalarını təqdim edən Oriyentasiya metaforaları;

3. Mücərrəd hadisələri maddi maddə şəklində təqdim edən Ontoloji metaforalar²¹.

Dilçi alimlər metonimiya ilə müqayisədə metaforanı tez-tez nəzərdən keçirirlər. Bu linqvistik anlayışlar arasındakı fərq ondan ibarətdir ki, metaforik məna müqayisə yolu ilə aşkar olunan müxtəlif hadisələr arasında assosiativ əlaqəyə, metonimiya isə cismlərin və ya hərəkətlərin birbaşa əlaqəsinə əsaslanır. Beləliklə, metafora iki paralel məkan arasında, metonimiya isə bir məkan çərçivəsində müqayisə aparır.

Koqnitiv metaforizasiyanın substansiyal və prosessual aspektlərini tədqiq edən S.Zeynalova metaforanın öyrənilməsində tarixi yanaşmaya xüsusi diqqət yetirir və onları dildə diaxronik üslubi dəyişikliklərin öyrənilməsində mühüm vasitə hesab edir²².

Bu tədqiqat işində assosiativ əlaqələr əsasında yaradılan metaforik etnonimlər aşağıdakı kateqoriyalara bölünür:

Rəng: *Big Red, Black, Yellow* və s.;

Heyvanlar aləmi: *Ape, Baboon, Zebra* və s.;

Qida: *Bagel-dog, Banana, Yogurt* və s.;

Musiqi alətləri: *Banjo lips, Brown Trumpet, Harp* və s.;

Bitki aləmi: *Mape, Mississippi Tree Emblem* və s.;

Personajlar: *Batman, Black Barbie* və s.;

Xarici görünüş: *Big Nose, White Eye* və s.

Məlumdur ki, emosional komponent bütün göstərilən nümunələrdə mövcuddur. Maraqlı bir fakt da budur ki, bütün ləqəb

---

²¹ Лакофф, Дж. Метафоры, которыми мы живем / под ред. А.Н. Баранова. / Дж.Лакофф, М.Джонсон. – М.: Едиториал, УРСС, – 2004. – 256 с.

²² Zeynalova, S.S. Koqnitiv metaforlaşmanın substansional və prosessual aspektləri (Alman dilinin materialları əsasında): / filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dis. avtoreferatı / – Bakı, 2016. – 28 s.

etnonimləri mənfə qiyətləndirmə konnotasiyasına malikdirlər. Ekspressiv komponent metaforik etnonimlərin bütün məlumatlarında ifadə edilmişdir. Üslubi komponent isə danışmaq dilinə daha çox uyğun gəlir.

Beləliklə, etnonimlər metaforik müqayisə əsasında aşkar edilmiş geniş konnotativ dəyərə malikdirlər. Tədqiqat işində metaforik etnonimlərin təsnifatı yeddi meyar üzrə aparılmışdır: rəng, bitki aləmi, heyvanlar aləmi, personajlar, xarici görünüş, musiqi alətləri, qida. Ən geniş yayılmış metaforik müqayisə qidaya əsaslanır – 29, heyvanlar aləmi – 23, xarici görünüş – 21 etnonimdir. Rəngə aid etnonimlər 9 ədəd təşkil edir. Ən az metafora musiqi alətlərinə (3), bitki aləminə (2) və personajlara (2) aiddir. Deməli, xalqın obrazı daha çox milli mətbəxlə, yaşayış mühitinin faunası və zahiri görünüşün parlaq cizgiləri ilə assosiasiya olunur.

II fəslin üçüncü yarım fəslə *“İngilis frazeologiyasında etnonimlər”* adlanır. Bu yarım fəslin predmeti etnonim tərkibli ingilis dilinin frazeoloji vahidləridir. Etnonimlər xalqlarla əlaqələndirilir, buna görə də frazeoloji birləşmələrin tərkibində işlənən etnonimlər başqa xalqlarla münasibətdə insanların stereotiplərinə əsaslanır.

Frazeoloji vahidlərin təsnifatı alimlər arasında mübahisə doğuran məsələlərdəndir. Belə ki, Ş. Ballinin təsnifatına üç kateqoriya daxildir: sərbəst birləşmələr (ifadələr daxilində seçim məhduddur), frazeoloji qruplar (iki anlayış bir məna verərək birləşir) və frazeoloji birliklər (bir bölünməz bütövü ifadə edir). Daha sonra alim qeyd edir ki, onların əsas hissəsi sərbəst birləşmələr və frazeoloji birliklərdir, frazeoloji qruplar isə aralıq hadisələrdir²³.

K. Yeqaliyevanın qeyd etdiyi kimi, frazeoloji söz birləşmələrinin tədqiqi zamanı Ş. Balli bu vahidlərin tarixi-semantik təbiətini nəzərə almadan sinxronlaşmaya üstünlük verir²⁴. V. N. Teliya dilin frazeoloji tərkibinin yalnız müasir vəziyyətdə deyil, həm də

---

²³ Балли, Ш. Французская стилистика. / Ш. Балли. – М.: Изд-во иностр. лит-ры, – 1961. – 416 с.

²⁴ Ергалиева, К. Различные подходы к классификации фразеосочетаний и объектов ее изучения: [Электронный ресурс] // Материал научной конференции. Астана, Казахстан, – 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/>

tarixi inkişafda öyrənilməsinin zəruriliyini qeyd edir²⁵. Biz V.N.Teliyanın fikri ilə razıyıq və hesab edirik ki, frazeoloji vahidlərin sinxron öyrənilməsi FV-in tam şəkildə tədqiqi üçün kifayət deyil, çünki müasir dövrdə istifadə olunan frazeoloji vahidlər öz ilkin variantından fərqlənə bilər, bu da keçmişə aid mətnlərdə mənanın yanlış anlaşılmasına gətirib çıxara bilər.

Ə.Dəmirçizadə yazır ki, sərbəst söz birləşmələrinin tərəfləri müstəqil mənaları ilə birgə söz birləşmələrinin tərkibində özlərinin ilkin leksik dəyərlərini qoruyub saxlayırlar. Sabit söz birləşmələrində sözlər bir-birindən fərqlənir, onları ayırmaq və birini digəri ilə əvəz etmək mümkün deyil, sözlər müstəqil mənə kəsb etmir, onlar ümumi mənə daşıyır, buna görə də hər biri sözün hərfi mənasında başa düşülə bilməz və onları başqa bir dilə adekvat tərcümə etmək də mümkün deyil. Bütün bu birləşmələr frazeologiya adı altında birləşdirilir²⁶.

Etonimlərin milliyyətlər üzrə qruplaşdırılması nəticəsində ən geniş yayılmış etnonim-frazeologizmlərin mənası, mənşəyi və istifadəsi təhlil edilərək, onların emosional-ekspressiv konnotasiyaları müəyyənləşdirilmişdir.

Peyorativ (mənfi) konnotasiya: *A nation of shopkeepers; Catch a tartar; Chinese compliment; Chinese overtime; Dutch rise; Dutch treat; Dutch concert; Dutch courage; Dutch uncle; to be in Dutch; Excuse my French; French leave; Greek Gift; Indian giver; It's all Greek to me; Luck of the Irish; No dogs, no Irish; Russian roulette; To arouse Irish up; Walk Spanish; Welsh on a deal; When Greek meets Greek.*

Neytral konnotasiya: *As American as apple pie; Chinese puzzle/ whisper; Chinese wall; Dutch auction; Dutch door; Dutch lunch; Dutch treat; Going Dutch; French doors; French fries; Indian summer; When in Rome do as the Romans do.*

Müsbət konnotasiya: *American Dream; Greek God; Good Samaritan; My old China; My old Dutch.*

---

²⁵ Телия, В.Н. Фраzeология // Большая российская энциклопедия: [Электронный ресурс] / 2017. URL: <https://bigenc.ru/linguistics/text/4735273#>

²⁶ Dəmirçizadə, Ə.M. Azərbaycan dilinin üslubiyatı. / Ə.M.Dəmirçizadə. – Bakı: Azərtədrisnəşr, – 1962. – 272 s.

Beləliklə, yuxarıda göstərilən 41 nümunədən 22-si mənfi, 13-ü neytral, yalnız 5-i meliorativ, 1-i həm mənfi, həm də müsbət rənglərə malikdir. Cəmi, mənfilik 63%, neytrallıq 24%, meliorasiya 15%dir. Bu məlumatlardan görüldüyü kimi, ən çox frazeoloji vahidlər – etnonimlər mənfi mənaya malikdir, müsbət mənə isə çox azdır.

Yuxarıda göstərilən frazeoloji vahidlərdən ən geniş yayılmış etnonimik komponent Dutch-11 frazeoloji vahid-etnonimdir. Bu etnonimlərdə hollandiyalılar kobud, başqalarına görə pul xərcləməyi, çətinliyə düşməyi sevməyən, qorxaq və anlaşılmaz tərzdə danışanlar kimi xarakterizə olunur. Frazeoloji vahidlərdən biri də memarlıq terminidir.

İkinci yerdə – 5 frazeologizmlə – çinlilərdir. Onlar anlaşılmaz tərzdə danışan, aşağı əmək haqqına işləyən, yalançı lütfkarlar kimi təqdim olunurlar.

Fransızlar və hollandiyalılar üçüncü yeri bərabər bölüşürlər – hər biri 3 ədəd. Fransızlar məsuliyyətsiz, davakar kimi təsvir olunurlar. Yunanlar isə, öz növbəsində, inadkar, mübahisə etməyi sevən, davakar, anlaşılmaz bir tərzdə danışanlar kimi təsvir olunurlar.

Amerika və hindu etnonimləri hərəsi iki nümunədə təsvir olunur. Hindular xəsis və isti bir iqlimdə yaşayan, amerikalılar isə öz xüsusiyyətlərinə sahib olan, azadlıq və bərabərlik ölkəsində yaşayanlar kimi təsvir edilir.

Qalan millətlər isə bir nümunə ilə frazeoloji vahidlərdə əks olunur.

İngilislər heç nəyə yaramayan, kiçik ambisiyaları olan, ispanlar xaric edilən və ya işdən qovulan; tatarlar güclü, nəhəng; türklər islahatçı, inqilabçı; valliyilər öz vədlərini yerinə yetirməyən; samaritlər yaxşı, xeyirxah; ruslar riskli işlə məşğul olan; yəhudilər varlı; meksikalılar yoxsul insanlar kimi xarakterizə olunur.

Tədqiqatın “**İngilis etnonimlərinin tematik xarakteristikası**” adlanan **III fəsl**i üç yarım fəsildən ibarətdir və hər bir yarım fəsildə əsas ingilisdilli ölkələrin etnonimlərinin tematik xüsusiyyətləri müzakirə edilir. Tədqiqat zamanı milli-mədəni dəyərlər stereotipi nəzərə alınmaqla Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının sakinləri ilə bağlı etnonimlər təhlil edilmişdir.

“Böyük Britaniya etnonimlərinin tematik xarakteristikası”

adlanan III fəslin birinci yarımfəslində klassik bədii ədəbiyyatda təsvir edilmiş britaniyalıların obrazına və eyni zamanda, The Racial Slur Database-in²⁷ məlumatlarına əsaslanaraq, Krallığın öz xalqları və hətta krallığın hüduqlarından kənarda, müxtəlif millətlər arasında, onilliklərlə, bəzən də yüzilliklərlə yaranmış dostluq və düşmənçilik münasibətlərinin bir-birinə qarışmasından yaranan, vahid xarakteri əks etdirən, ingilisləri xarakterizə edən etnonimlərin müqayisəli təhlili aparılmışdır.

Tədqiqat zamanı məlum oldu ki, ingilislərlə bağlı etnonimlər ədəbiyyatda bu qədər canlı şəkildə verilmiş – mühafizəkarlıq, savad, özünə hörmət kimi ingilislərə xas olan stereotipik keyfiyyətlərə deyil, həyat tərzi, coğrafi xüsusiyyətlər və əsasən tarixi hadisələrə əsaslanır.

İngilis etnonimlərinin tematik xüsusiyyətlərinə aşağıdakı kateqoriyalar daxildir:

1. Yemək vərdisləri – *Crumpet-stuffer, Rosbif, Tea-wop, Tea Bag, Pie eater*;

2. İqlim xüsusiyyətləri – *Fog Horn, Fog Breather*;

3. Tarixi hadisələr – *Tans, Red Coat, Monkey hanger, Yellowbelly*;

4. Ədəbi obraz – *Jeeves*;

5. Sənaye – *Yam Yam, Stokie and Potter*;

6. Ölkə sakinləri – *Angol, Cocks*;

7. Danışıq dili – *Les Goddams*;

8. Yun – *Woolyback /Wooleyback/Wollyback*;

9. Havanın çirklənməsi – *Smoggie*;

10. Kral ailəsi – *Chinless Wonder*;

11. Sadə xalq – *Bloke*.

Ləqəb bildirən 22 etnonimdən 19-u mənfi (86%), 3-ü neytral (14%) olmuş, müsbət mənə aşkar edilməmişdir (0%).

Britaniyalı obrazı bir çox etnonimlərdə – dumanlı bir iqlimdə yaşayan, qızardılmış mal ətini sevən və şirniyyatla çoxlu çay içən kimi təqdim olunur. İnqilablar, müharibələr, müstəmləkə dövrü kimi tarixi hadisələr də dildə öz izini qoymuşdur. Cəmiyyətin aşağı, orta

---

²⁷ Racial Slur Database: [Electronic Resource]. URL: <http://www.rsdB.org/>

və yuxarı təbəqələrə ayrılması etnonimlərə də təsir göstərmişdir. Etnonimlərin semantikasında hərbi və dəniz mövzuları da mövcuddur.

Şotland ləqəbli etnonimlərin təhlili şotland etnonimlərinin aşağıdakı tematik kateqoriyalar üzrə təsnifləşdirilməsinə imkan yaradıb:

1. Milli simvollar: *Thistle Arse*;
2. Geyim: *Cross Dresser, Kilt*;
3. İxtisarlar: *Weegie*
4. İşsizlik: *Schemie*;
5. Mc komponentli familiyalar: *Mac, Big Mac*;
6. Qida: *Porrige Wog, Haggis*;
7. Musiqi aləti: *Piper*;
8. Hərbi ləqəb: *Hillbilly, Jock*;
9. Şotlandların alçaldılması: *Haggistani*;
10. Personaj: *Groundskeeper Willie, Scotty*;
11. İdman: *Caber Tosser*;
12. Arxaizm: *Scotch*²⁸.

Müasir şotland ədəbiyyatında şotland obrazı narkomanlardan, işsizlərdən, savadsız və qeyri-intellektual fəhlələrdən, çətin tərbiyə olunan yeniyetmələrdən ibarət cəmiyyətin uğursuz üzvləri kimi təqdim edilir. Deməli, bədii əsərlərlə müqayisədə şotlandın ləqəb etnonimlərinin xarakteristikası daha geniş, o cümlədən tək-cə xarici görünüş, sosial və maddi vəziyyət deyil, həm də mədəniyyət, musiqi, ənənələr, kulinariya, idman, hərbi iş və tarixi hadisələrlə əlaqəlidir. Bununla belə, Şotlandiyanın təhlil edilmiş 19 etnoniminin hamısının mənfi mənası var.

Uelsin ləqəb bildirən etnonimləri aşağıdakı tematik xüsusiyyətlərə malikdirlər:

1. Hərbi-dəniz mövzusu – *Turk, Jack*;
2. İdman – *Jack*;
3. Yad – *Hwntw*;
4. Dost – *Mush, Cofi*;
5. Çay – *Taffy*;

---

²⁸ Racial Slur Database: [Electronic Resource]. URL: <http://www.rsd.org/>

6. Şəhər – *Cardi*;
7. Ölkə – *Welsher, Welsh*;
8. Qoyun – *Woollyback*;;
9. Qıt yemək / yoxsulluq – *Welsh rabbit, Welsh bait*;
10. Axmaqlıq – *Welsh ambassador*;
11. Döyüş – *The unfortunate Welchman, the Welch wedding*;
12. Sehr – *The Welsh fortune-teller*;
13. Ev heyvanı – *Jack*²⁹.

15 ədəd Uels etnonimindən 12-si mənfi (80%), 3-ü müsbət (20%) mənə ifadə edir. *Jack* etnonimi isə dəniz termini kimi neytral mənaya malikdir.

Uels milləti yarandığı ilk gündən etibarən ingilislər tərəfindən "yad" olaraq qəbul edilirdi. Bu söz Anglo-Sakson dövrünə aid olan "əcnəbi" sözünün mənası ilə eynilik təşkil edirdi. Lakin müasir dövrdə İngiltərə və Uels xalqları arasında heç bir düşmənçilik yoxdur və onlar həmin sözləri indi təhqiramiz şəkildə deyil, daha çox gülümsəyərək xatırlayırlar. Lakin bununla belə, Uels etnonimlərinin əksəriyyəti təxribat xarakterlidir.

İrlandiya etnonimləri aşağıdakı şəkildə təsnif olunurlar:

1. Mühacirət – *Green Nigger, Nagur, Potato Nigger, Shamrock Nigger, Spudnigger, White Nigger*;
2. Kartof/ aclıq – *Pot-licker, Potato Breath, Potato Head, Potato Nigger, Potato – eater, Shant, Spud, Tater Tot*;
3. Xarici görünüş – *Carrot Top, Clown, Fire Bush, Shillelagh-Hugger*;
4. Din – *Cat-lick, Fenian, Mackerel Snapper, Proddy*;
5. Ölkənin simvolları – *Harp, Shamrock Nigger*;
6. Adlar / Soyadlar – *Mick/ Mic/ Mc, Paddy, Thick Mick*;
7. Cinayət – *Paddy Wagon, Tory*;
8. Alkoqol asılılığı – *Mead, Fumblin' Dublin, Drunk*;
9. Yerli landşaft – *Bog-Jumper, Bog-Trotter, Clover, Hibe, Shamrock Nigger*;
10. Siyasət – *IRA, Provo, Taig*;
11. Folklor – *Leprechaun*³⁰.

²⁹ Racial Slur Database: [Electronic Resource]. URL: <http://www.rsdh.org/>

³⁰ Racial Slur Database: [Electronic Resource]. URL: <http://www.rsdh.org/>

İstifadə olunan 35 nümunədən 33-ü aşağılayıcı (94%), 2-neytral (6%), 0-müsbət (0%) mənaya malikdir.

İrlandiyanın ingilislər tərəfindən zəbt olunması, torpaqlarından məhrum edilməsi, həyat şəraitinin ağır olması, kartof aclığı dövrü, mühacir həyatı və eyni dərəcədə çətin bir həyatın ABŞ-da onları gözləyəcəyini bilən irlandiyalıların həyatında baş verən tarixi hadisələrə işıq salmaqla bir çox irland etnonimlərinin mənasını və mənşeyini aydınlaşdırmaq olar. Ləqəb bildirən etnonimlər irlandiyalıları bədii əsərlərdə olduğundan daha canlı şəkildə təsvir edir. Lakin bununla belə, etnonimlərdə əks olunan, xarici görünüşdən, tarixi faktlardan, qarşıdurmalardan və cəmiyyətin sosial vəziyyətindən ibarət ədəbi obrazların və stereotiplərin oxşarlığına etinasız yanaşmaq olmaz.

III fəslin "**ABŞ etnonimlərinin tematik xarakteristikası**" adlanan ikinci yarımfəslində Amerika Birləşmiş Ştatlarının dil mədəniyyətindəki etnonimlərin tematik xüsusiyyətlərindən bəhs edilir. Bir tərəfdən, Amerika milləti etnonimiyada əsasən mənfi mənalarla əks olunan yerli tayfalarla təmsil olunur. Buna misal olaraq, Urban Dictionary-yə daxil olan aşağıdakı etnonimləri göstərmək olar: *Redskin*, *Gievsummon*, *Hative*³¹. Digər tərəfdən, Amerika Birləşmiş Ştatları daha yaxşı həyat üçün ABŞ-a gələn mühacirlərlə əlaqəli "Amerika Xəyalı" anlayışı ilə əlaqələndirilir. Əhalisinin əsasən mühacirlərdən ibarət olduğu, hər kəsin bir fürsət, firavanlıq və uğur axtardığı bir ölkə. Bütün bu sosial şərtlər dildə də öz izini qoymuşdur. Nümunə kimi aşağıdakı etnonimləri göstərmək olar: *Fob*, *Chinkifornian*, *Macaca*, *Meatball*³².

Etnik stereotiplərin əsası hələ ABŞ dövlətinin yarandığı vaxtdan qoyulub. O dövrün ən başlıca qurbanları Afrikadan qul olaraq gətirilən zəncilər idi. Qaradərili qullar ölkənin cənubunda kənd təsərrüfatı işlərində, əsasən pambıq və tütün istehsalında, ölkənin şimalında isə əsasən qulluqçu olaraq işləyirdilər. Bütün bu faktlar *Antique Farm Equipment*, *Outdated Farm Machinery*, *Plow Jockey*, *Field Nigger*, *Cotton Picker*³³ kimi klişeləri formalaşdırır.

³¹ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com.

³² Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com.

³³ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com.

Qullara qarşı olduğu kimi, afroamerikalılara da olan nifrət aşağıdakı etnonimlərdə öz əksini tapır:

Boy, Slave, Property, P.O.A (Previously Owned American), FUBU (Farmers Used to Buy Us), Remote Control (qaradərili əmr edilən hər şeyi edəcək), *Cargo, Shipping Cargo* (qaradəriliyə gəmiyə gətirilən yük kimi baxırdılar), *Swamp Runner* (bataqlıqlardan keçərək köləlikdən qurtulan qaradəriliyə), *Lincoln's Mistake* (köləliyin ləğvinin səhv kimi qəbul edilməsi)³⁴.

Latin Amerikasından gələnlərlə bağlı bir çox etnonimlər də mövcuddur ki, bunlar *Hispanic (İspaniya və ya İspan dilli ölkələrlə, xüsusən Mərkəzi və Cənubi Amerika ölkələri ilə bağlı olan)* adlanır. Onların arasında əsas yeri meksikalılar, kubalılar, puertorikalılar, kolumbiyalılar, dominikalılar, salvadoranlar tutur. Latin amerikalılarla bağlı etnik stereotiplərin əksəriyyəti mənfi xarakter daşıyır. Bir çox ağdərili amerikalılar onları murdar hesab edirlər – *Greaser, Greaseball* – görünüşlərinə görə (yağlı üz), *Coat* – çimmək əvəzinə odekolonu öz üzərlərinə tökənlər³⁵.

Həm bədi ədəbiyyatda, həm də ləqəb bildirən etnonimlərdə amerikalı obrazı əsasən daha yaxşı həyat axtarışı ilə ABŞ-a köçmüş bir mühacir obrazında təqdim olunur. Yerli əhali ilə bağlı etnonimlərin sayı xeyli azdır və onlar Amerika hindularına qarşı mənfi münasibət bildirirlər. Ən parlaq stereotiplər buraya gələn immiqrantların nəslindən olan amerikalıların ləqəb bildirən etnonimlərində öz əksini tapıb. Təqdim olunan 147 etnonim nümunəsindən 137-si mənfi (93%), 8-i neytral (5%), 2-si müsbət (1%) mənə daşıyır. Beləliklə, Amerika ləqəbli etnonimlər əksər hallarda mənfi mənə ifadə edirlər.

III fəslin üçüncü yarımfəslə ***“Avstraliya, Yeni Zelandiya və Kanada etnonimlərinin tematik xarakteristiakı”*** adlanır. Qeyd olunan ilk iki ölkələnin ərazilərinin yaxınlığı baxımından, yerli aboriginlərdən və Böyük Britaniya Krallığına qoşulmaq üçün əraziləri işğal edən və nəticədə Böyük Britaniyanın koloniyalarına çevrilmiş ağ avropalılardan ibarət əhalinin ümumi xüsusiyyətləri ilə əlaqədar bir çox oxşarlıqlara malikdirlər. Məhbusların Avstraliyaya

³⁴ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com.

³⁵ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com.

ağır işlərə göndərilməsi və onların orada məskunlaşaraq əhalinin böyük bir hissəsini təşkil etməsi dildən izsiz keçməmişdir. Ölkələrin oxşar flora və faunası da bu leksik vahidlərdə öz əksini tapmışdır. Xarici görünüşlə bağlı etnonimlər əsasən yerli sakinləri əks etdirir.

Etno-lingvistik xüsusiyyətlərinə görə, Avstraliya etnonimləri aşağıdakı tematik qruplara bölünür:

1. Sözün qısaldılmış forması “*Aborigine*” – *Abo, Boory, Gin, Jin;*
2. Cəmiyyətin aşağı təbəqələri, işsizlik, yoxsulluq – *Booner, Bogan, Fountain Swimmer, Queue Warmer;*
3. Həyat tərz, vərdişləri – *Boomer, Cousin, Nunga, Caneater;*
4. Flora/ fauna – *Bump, Eucalyptus Nigger, Rock Ape, Banana Bender, Kangaroo, Kangy, Koala, Roo;*
5. Xarici görünüş – *Goggles, Lamington, Powerpoint, Vegemite;*
6. Cinayət – *Jafa, Convict;*
7. Xüsusi ad – *Jackeroo, Jackaroo, Jackie Howe, Jacky owy, Jacky, Jacky Jacky, Sheila;*
8. Kənd təsərrüfatı – *Man on the land, Poisoner.*
9. Kiçildici- əzizləyici söz – *Little, Littley*³⁶.

Bu yarımfəslə daxil edilmiş 40 ədəd Avstraliya etnonimindən 37-si mənfi (92%), 2-si müsbət (5%), 1-i (1%) neytral mənaya malikdir.

Həm etnonimiyada, həm də bədii ədəbiyyatda avstraliyalıların stereotipik obrazı sadə, kasıb, təhsilsiz kimi təqdim olunur. Fərqlilik ondan ibarətdir ki, Avstraliya bədii əsərlərində aşağı təbəqənin üstünlükləri daha çox vurğulanır, etnonimlərdə isə onların çatışmazlıqları əks etdirilir. Eyni zamanda, etnonimlərin əhatə dairəsi ədəbi qəhrəmanlara nisbətən daha genişdir.

Yeni Zelandiyadakı etnonimlərə misal olaraq *Kiwi, Pakeha, Maoriland, Maori time*³⁷ etnonimlərini göstərmək olar.

Yeni Zelandiyalının obrazının müqayisəli təhlili nəticəsində məlum oldu ki, bədii ədəbiyyat bu xalqla bağlı daha çox məlumat verir, çünki bu ölkə ilə əlaqəli o qədər də çox etnonim yoxdur. Fauna

---

³⁶ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com

³⁷ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com

və yerli əhali ilə bağlı olan mövcud etnonimlərdə onlar həm vəhşi qaniçənlər, həm də müasir avaralar kimi təqdim olunmuşdur. Mənfi və neytral etnonimlərin kəmiyyət nisbəti 50/50-dir.

Kanada etnonimlərinin etnolinqvistik təhlili Kanada sakinləri ilə, xüsusilə Fransa və Böyük Britaniya, eləcə də onunla həmsərhəd olan ABŞ-la sıx bir dil əlaqəsi olduğunu müəyyənləşdirdi. Bu təhlilə görə, Kanada etnonimləri tematik xüsusiyyətlərinə görə 4 qrupa bölünür:

1. ABŞ ilə əlaqə – *51st Stater, Cankee, Cheeser, Cheesehead, Dryback, Frostback, Iceback, North Mexican, Snowback, Pineback.*
2. Böyük Britaniya ilə əlaqə – *Angie, Jack Canuck, Jackatar.*
3. Fransa ilə əlaqə – *Bay Frog, Snow Frog, Queeb.*
4. Kanada ilə əlaqə – *Canuck, Canuckhead, Gord, Mape, Maple Leaf Nigger, Nade, Newfie, Puck, Puck-Chaser, Puckhead, Rubberhead, Shobie, Snowbird, Jader³⁸.*

Kanadanın ABŞ-la bağlı olan etnonimlərinin əksəriyyəti mənfi xarakter daşıyır ki, bu da amerikalıların kanadalılara qarşı alçaldıcı münasibətini nümayiş etdirir. Onları ABŞ sərhədini qanunsuz keçən Meksikalılarla müqayisə edirlər. Kanada etnonimlərində ingilislərin fransızlara qarşı nifrəti son dərəcə qabarıq şəkildə ifadə olunub. Əksinə, fransızlarla bağlı etnonimlər isə ingilislərin soyuq münasibətini ifadə edirlər. Kanada mənşəli dil vahidləri əsasən sevimli idman növü olan xokkey, eləcə də ölkənin simvolu olan ağcaqayın yarpağı ilə bağlıdır. 32 ədəd Kanada etnonimindən 26-sı mənfi (81%), 5 -i neytral (15%), 1-i müsbət (3%) mənə daşıyır.

Beləliklə, etnonimikada kanadalının stereotip portreti ingilis və Kanada bədii əsərlərindəki bədii obrazla oxşar bir xüsusiyyətə malikdir. Ümumi xüsusiyyətlərə, ABŞ, İngiltərə və Fransa ilə münasibətlər, ölkənin coğrafi xüsusiyyətləri, immiqrasiya tarixi və həyat tərzini daxildir.

Dissertasiyanın **Nəticə** hissəsində tədqiqat prosesində əldə olunmuş qənaətlər ümumiləşdirilmişdir. Dissertasiyanın əsas nəticələri kimi aşağıdakıları qeyd etmək olar:

---

³⁸ Urban Dictionary: [Electronic Resource]. URL: www.urbandictionary.com

1. İngilis etnonimlərinin formalaşması sosial, iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələr fonunda baş verir. İngilisdilli ölkələrin etnonimləri ingilis dilinin və onların ərazisində yaşayan xalqların tarixini öyrənmək üçün əvəzsiz mənbədir. Böyük Britaniya, ABŞ, Kanada, Avstraliya və Yeni Zelandiya etnonimləri etnik təmaslar, miqrasiya, cəmiyyətdə gedən müxtəlif proseslər, bu ölkələrin xalqları ilə bağlı tarixi hadisələr haqqında məlumat verir.

2. Etnonimlər onomastik vahidlərin xüsusi təbəqəsini təşkil edir və etnonimiyanın tədqiq obyektidir. Etnonimlərə həm xalqların rəsmi qəbul edilmiş adları, həm də dildə geniş tanınan və sabit olan ləqəbləri daxildir. Etnonimlər, eləcə də digər onomastik vahidlər xüsusi adlara aiddir.

3. Etnolinqvistika, antropoloji dilçilik, linqvistik antropologiya kimi etnolinqvistika elminin müxtəlif adlarına baxmayaraq, onların hamısının ümumi məqsədi etnonimlərin linqvistik və ekstralinqvistik xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla xalqların adlarını öyrənməkdən ibarətdir. Etnolinqvistika fənlərarası bir sahə olduğundan, tədqiqatında tarix, coğrafiya, etnologiya, sosiologiya, psixologiya, fəlsəfə və ədəbiyyat kimi digər elmlərə əsaslanır.

4. Xalqların ləqəbləri ləqəb etnonimlərinə aid edilir, çünki onlar xalqı adlandırır, cəmiyyətdə tanınır və dildə sabitləşmişdir. İngilis dilinin ləqəbli etnonimlərinin əksəriyyəti aşağılayıcı mənə daşıyır. Bəzi ingilis etnonimlərinin ilkin deroqativ mənası zaman keçdikcə öz mənfi konnotasiyasını itirmiş və müasir dövrdə neytral mənada işlənir. İngilis dilinin əksər etnonimləri tarixi hadisələrə əsaslanır, ləqəblər etnonimlər əsas ingilisdilli ölkələrin xalqlarının stereotipləri ilə əlaqələndirilir.

5. İngilis dilinin etnonimlərində əsas ingilisdilli ölkələrin xalqları və onlarla bağlı olan digər xalqlar haqqında stereotipik fikirlər öz əksini tapmışdır. İngilisdilli ölkələrin xalqlarının bədii ədəbiyyatda təsvir olunan obrazı heç də həmişə etnonimlərdə əks olunan stereotiplərlə üst-üstə düşmür. Təhlil əsasında məlum olmuşdur ki, xalq stereotipi bədii obrazlarla müqayisədə etnonimlərdə daha geniş şəkildə ifadə olunur. Bəzi hallarda bu paralel dil ifadələrinin təsvirləri uyğun gəlmir və ya bütün imkanları əhatə etmir. Biz bu faktı onunla izah edirik ki, müəyyən müəllifin

dünyasının linqvistik mənzərəsi dünyanın etnonimlər vasitəsilə çatdırılan, bütün xalq tərəfindən qavranılan dil mənzərəsindən xeyli dardır.

6. Etnonimlərin konnotativ mənasını ifadə edən əsas vasitələr metaforik və frazeoloji etnonimlərdir. Etnonimlərin metafora əsasında təsnifatı onları yeddi kateqoriyaya ayırır: qida, rəng, fauna, flora, xarici görünüş, musiqi alətləri və personajlar. İnsanların ən çox yayılmış birliyi qida, canlı təbiət və görünüşlə bağlıdır. ABŞ frazeoloji etnonimlərdən ən çox istifadə olunan ingilisdilli ölkədir. İngilis frazeoloji vahidlərində ən çox yayılmış etnonim *Dutch*-dir. Böyük Britaniyanın bütün xalqları arasında şotlandlar aşağılayıcı etnonimlərin ən yüksək faizinə malikdirlər.

Dissertasiyanın əsas müddəaları müəllifin aşağıdakı əsərlərində əks olunmuşdur:

1. Проблема перевода метафорических этнонимов на родной язык // – Bakı: Qərbi Kaspi Universiteti, Elmi xəbərlər, – 2019. №2, – s.29-39.
2. История развития этнонимов в английском языке // XXIV ənənəvi elmi-praktik konfransın məqalələr toplusu, – Bakı: QKU, – 2019, – s.153-159.
3. Тематическая характеристика этнонимов Северной Ирландии // – Bakı: AMEA, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, Əlyazmalar yanmır, – 2020. №1(10), – s.121-127.
4. Этнонимы Великобритании// – Bakı: Elm və təhsil, AMEA, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, Filologiya məsələləri, – 2020. №7, – s.145-150.
5. Этнонимы Канады // – Москва: Московский двор, Образование и наука в России и за рубежом, – 2020. Т. 72, №8, – с.124-128.
6. Тематическая характеристика этнонимов Австралии // 2nd International Scientific and Practical Internet Conference/ Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates, – Dnipro: WayScience, – 2020, – с.323-325

7. Metaphorical ethnonyms // The VII International Scientific Conference Dedicated to the 185th Anniversary of Seyyid Azim Shirvani, “Personality and society problems of interaction”, – Ardahan: Elger, –September 25, –2020, – p.97-103.
8. Этнонимы Новой Зеландии//Abstracts of II International Scientific and Practical conference, – Toronto: Perfect Publishing, – October 28-30, – 2020, – p.542-547.
9. Английские этнонимы древнего периода// Proceedings of multidisciplinary international conference. Ponto-Caspian and the Caucasus Region: changes in the conditions of merging and isolation of ecosystems, phylogeny, geology, ecology and geography of life. – Baku: QKU, – 2020, – p.546-548.
10. Этнолингвистическая характеристика этнонимов США// – Bakı: Azərbaycan Dillər Universiteti, Elmi Xəbərlər, – 2020. №3-4, – s.33-37.
11. Семантическая классификация английских этнонимов// – Bakı: Elm və təhsil, AMEA, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, Filologiya məsələləri, – 2021. №2, – s.107-112
12. Этнонимы Шотландии // – Vienna: Premier Publishing, European Journal of Humanities and Social Sciences, – 2021. №2, – с.51-54.
13. Classification of English Ethnonyms // – Bakı: AMEA, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, Əlyazmalar yamır, – 2021. №1, – s.112-118.

Dissertasiyanın müdafiəsi 30 iyun 2022-ci il tarixində saat 11:00 Azərbaycan Dillər Universiteti nəzdində fəaliyyət göstərən ED 2.12 Dissertasiya şurasının iclasında keçiriləcəkdir.

Ünvan: AZ1014, Bakı şəhəri, Rəşid Behbudov küçəsi, 134.

Dissertasiya ilə Azərbaycan Dillər Universitetinin kitabxanasında tanış olmaq mümkündür.

Dissertasiya və avtoreferatın elektron versiyaları Azərbaycan Dillər Universitetinin rəsmi internet saytında yerləşdirilmişdir.

Avtoreferat 13 may 2022-ci il tarixində zəruri ünvanlara göndərilmişdir.

Çapa imzalanıb: 05.05.2022

Kağızın formatı: 60x84 1/16

Həcm: 40859 işarə

Tiraj: 30